O ŻMIEN ĦELU...

L-Emigrazzjoni mill-Qala lejn l-Awstralja

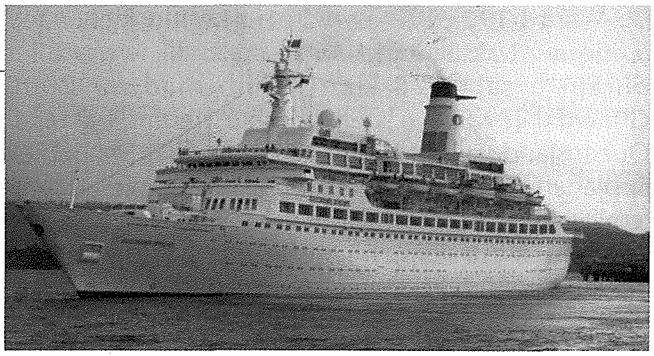

■ *Riċerka u Kitba ta'*
Dr Raymond C. Xerri B.A.(Hons)(USA), E.U.Sch.(E.U.Law) (FRG), D.D.S., M.A.(Dip.St.)(Malta), L.F.I.B.A.(UK), D.G.(USA), P.hD. (Australia)

Liema kontinent fid-dinja jgħixu fih l-akbar numru ta' Qalin? Fejn kienu l-ewwel postijiet li għexu u ħadmu dawn il-Qalin? Għaliex għażlu li jemigraw lejn post 'fit-tarf tad-dinja'? X'sar minnhom il-mijiet ta' Qalin li emigraw u għażlu li jsejħu l-Awstralja darhom?

L-Awstralja - "Art li tnixxi l-ħalib u l-għasel"
Bħalma rajna fl-artikli preċidenti, meta l-gżejjer tagħna saru kolonja Ingliża, l-Għawdxin u l-Maltin kienu saru sudditi Ingliżi fejn kellhom id-dritt li jemigraw fil-pajjiżi kollha li llum jiffurmaw il-komunità ta' pajjiżi li tissejjaħ il-*Commonwealth*. L-Awstralja u n-New Zealand kienu wħud minn dawn il-pajjiżi.

Fl-1861, l-Istat ta' Queensland, fl-Awstralja kellu bżonn ħafna ħaddiema biex jaħdmu l-għelieqi li jipproduċu iz-zokkor, u dawn il-ħaddiema rieduhom li jkunu Maltin u Għawdxin. Għadd ta' Għawdxin u Maltin kienu diġa' jinsabu jaħdmu hemm u dawn urew bżulija kbira u għamlu isem tajjeb bħala ħaddiema. L-ewwel gvernatur ta' dan l-istat Sir Harry Barron ħa grazzja mal-emigranti Għawdxin u Maltin u ried iżid in-numri tagħhom. Hu kien ħabib ta' Sir Gerald Strickland li kien għamel żmien gvernatur tal-istati tat-Tasmania, Western Australia and New South Wales u li fl-1927 Strickland kien ġie elett Prim Ministru ta' Malta. Dawn it-tnejn flimkien mal-kaptan Henri Curmi, li kien l-ewwel rappreżentant Malti fl-Awstralja ħajjar lil ħafna Maltin u Għawdxin jemigraw lejn l-Awstralja. Dan sar wara dibattitu sħiħ fil-Parlament Malti meta fl-1920, l-ewwel Prim Ministru ta' Malta Joseph Howard kien stqarr:

"Riċentament, Għawdxi ġie biex ikellemni u talabni sabiex inħallih imur jaħdem l-Awstralja fejn kellu xogħol jistenniħ. Bħalissa l-Għawdxi jaħdem minn kmieni filgħodu sad-dlam, u filgħaxija peress li Għawdex hu pajjiż żgħir, l-irġiel m'għandhomx biżżejjed xogħol hemmhekk. Id-dħul tiegħu, meta jkun hemm xi biċċa xogħol, hi ta żewġ xelini kuljum u l-prezz tal-bizzilla maħduma minn martu u l-bniet tiegħu bilkemm huwa daqs n-nefqa tax-xiri tal-ħjut."

Dawn il-kummenti tal-Prim Ministru Howard nifhmuhom aħjar fil-kuntest ta' li kien qal il-Kaptan Lewis Ritchie fil-ktieb tiegħu, *The Epic of Malta*;

"L-Għawdxin għandhom karratteristiċi distinti mill-poplu Malti. L-Għawdxin huma iżjed sodi fil-karattru, serji u huma verament bil-għaqal u pjonieri. Huma msejħa l-Iskoċċiżi tal-poplu Malti."

Dawn id-diskorsi jagħtuna stampa ċara ta' minn x'hiex għaddew il-Qalin u l-kumplament ta' l-Għawdxin fl-aħħar żewġ sekli. Dak in-nhar mijiet ta' Għawdxin emigraw biex jaħdmu fl-għelieqi enormi ta' Mossland u Mackay.

L-Emigrazzjoni Maltija bejn is-Seklu dsatax u għoxrin - Awstralja
Fl-1927 Strickland kien elett Prim Ministru ta' Malta u kien hu li laħħaq fl-1929 lil Kaptan Henry Curmi bħala l-ewwel rappreżentant ta' Malta fl-Awstralja, l-art li kellha futur għal dawk li kellhom il-ħsieb li jemigraw.

Wara l-1921 l-Għawdxin u l-Maltin kienu qed jemigraw l-aktar lejn l-Awstralja milli lejn artijiet oħrajn u sal-1926 kien hemm madwar 2000 Għawdxi u Malti li kienu jgħixu hemm l-aktar fi Queensland. Fl-1944 Captain Curmi mar Malta biex jippjana l-mod ta' kif ammont akbar ta' nies setgħu jemigraw lejn l-Awstralja. F'dik l-istess sena, il-Prim Ministru Awstraljan, Mr. John Curtin, esprima ix-xewqa tiegħu li jrid aktar Maltin biex jemigraw lejn dan il-pajjiż.

Fl-1948 ġie affirmat l-*Assisted Passage Agreement* bejn Malta u l-Awstralja li permezz tiegħu naqqas ħafna problemi finanzjarji għall-emigranti prospettivi billi ipprovdielhom passaġġ b'xejn jew issussidjat. Min-naħa ta' Malta, it-trasport bil-vapur lejn l-Awstralja kien regolari u fis-snin ta' wara l-emigranti bdew jivjaġġaw ukoll bl-ajruplan.

Fl-1953 l-Arċisqof ta' Malta, Mgr Michael Gonzi, mar għal-vista fl-Awstralja sa dak in-nhar in-numru ta' l-emigranti Għawdxin u Maltin lejn dan il-pajjiż, kien tant li fis-sena ta' wara intlaħaq ir-rekord ta' 8470 emigrant lejn l-Awstralja.

Fl-1956, l-aktar Prim Ministru famuż tal-Awstralja, Mr. Robert Menzies, mar Malta u faħħar l-eluf ta' Maltin u Għawdxin li kienu jgħixu fl-Awstralja. Huwa qal li kien ferħan ħafna bihom u għamilha ċara li l-Awstralja għandha bżonn aktar irġiel u nisa Għawdxin u Maltin. Bejn 1946 u l-1974 l-Għawdxin u l-Maltin li kienu telqu lejn l-Awstralja kienu jammontaw għal 137,205. Dawn kienu jinsabu l-aktar f'Victoria, NSW u Queensland, u f'ammonti żgħar fin-nofs in-nhar u fil-Punent ta' l-Awstralja.

Mill-aħħar tas-sebgħinijiet 'l quddiem l-emigrazzjoni inġenerali bdiet tonqos sa kemm fl-aħħar kważi spiċċat għal kollox, però l-emigrazzjoni minn Għawdex kompliet. Il-preżenza tad-dixxendenti Għawdxin u Maltin fl-Awstralja tiżgura li r-rabta ta' bejn Malta u l-Awstralja tibqa' għal dejjem. Il-Qalin li marru Queensland ma' baqgħux hemm, dawn ġew lura Għawdex bil-flus li akkomulaw jew inkella marru jgħixu fil-bliet kbar ta' Melbourne u Sydney. Mill-banda l-oħra l-biċċa l-kbira ta' dawk il-Qalin li emigraw wara l-gwerra fill-maġġor parti tagħhom żaru l-Qala b'mod regolari u ħafna wkoll ġew lura u bnew darhom b'ħafna minnhom b'simboli ta' l-Awstralja ma kullimkien.

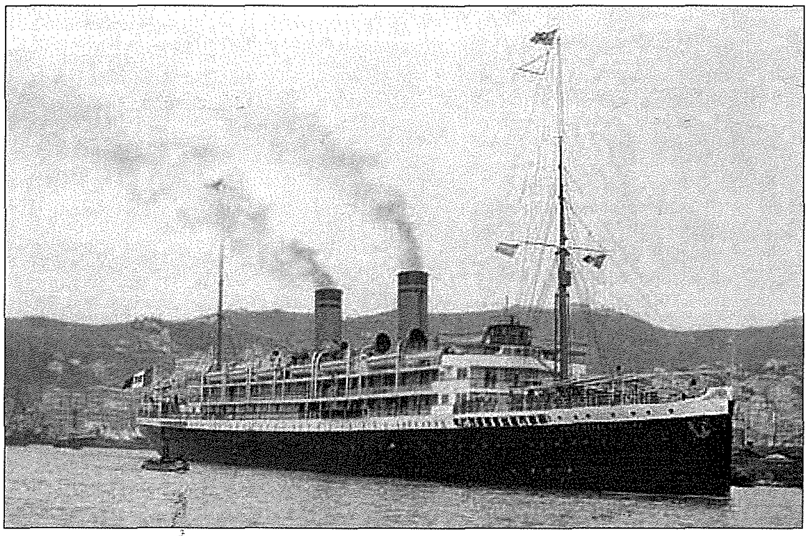

In-New Zealand u l-gżejjer tal-Paċifiku

F'dawn il-gżejjer ftit insibu Qalin li jgħixu hemm, però fil-bidu tas-seklu li għadda kien hemm numru żgħir li marru jaħdmu hemm, però ħafna rritornaw l-Awstralja jew lura l-Qala.

Il-Qalin fost il-pijunieri fl-Awstralja

Ġeografikament, l-art imbiegħda ta' l-Awstralja suppost kienet l-aħħar art li setgħet tirċievi lill-emigranti Għawdxin u Maltin. Imma ġara bil-maqlub, imkien daqs l-Awstralja ma hemm Qalin, Għawdxin u Maltin. Meta wieħed jifli l-arkivji Nazzjonali tal-passaporti sew fil-Kummissjoni Għolja Maltija f'Kanberra kif ukol fiċ-Ċentru Nazzjonali ta' l-Arkivji fl-Imdina jinduna li madwar ħames telef persuna li marru l-Awstralja matul is-seklu li għaddha dan in-numru jinkludi lit-tfal tagħhom li llum għandhom ċittadinanza Maltija u lit-tfal tat-tfal tagħhom, numru ferm aktar mill-Qala stess li f'Marzu tas-sena (2004) l-popolazzjoni kienet tlaħħaq biss 1870.

Fl-1991 kien hemm mal-57,778 persuna Maltija u Għawdxija fl-Awstralja li t-twelid tagħhom kien ireġistrat f'Malta. Skond il-gazzetta li kienet titkellem fuq Melbourne "*Il-Maltija*" ta' l-1 t'Ottubru 1991, fl-Awstralja kien hemm mal-119,504 persuna li kienu ta' oriġini etnika Maltija.

Il-Qalin fl-Awstralja ta' llum

Illum insibu 2480 persuni mill-Qala li jgħixu madwar l-Awstralja kollha, ċifra akbar minn dik tal-populazzjoni ta Qalin preżenti fil-Qala, Għawdex. Din iċ-ċifra kibret b'470 bejn l-2008-9 minħabba l-bidla fil-Liġi taċ-Ċittadinanza f'Malta li bdiet tippermetti ċ-ċittadinanza doppja lill-numru akbar ta' Maltin u Għawdxin.

Il-popolazzjoni tal-Qala fl-Awstralja llum tinsab mifruxa mall-kontinent kollu però l-maġġoranza ta Qalin jinsabu jgħixu fil-Belt ta' Melbourne. Għalkemm l-ewwel ġenerazzjoni li emigraw, ħadmu fl-għelieqi ta' Queensland, it-tfal tagħhom illum jaħdmu fil-fabbriki u ż-żoni ndustrijali. Illum t-tfal tat-tfal jattendu l-Universitajiet, partikularment l-Università ta' Victoria ġewwa Melbourne fejn insibu bosta Qalin li huma professjonisti u nies bi snajja kbira.

U b'xieraq wkoll nsibu wkoll l-Assoċċjazzjoni tal-Qalin fl-Awstralja li ġiet mwaqqfa ħmistax-il snin ilu u li tinsab fis-subborg ta' St Albans. L-A.Q.A. sa mit-twaqqif tagħha ħadmet biex